

Meedoen in de speeltuin

De speeltuinen van Portes zijn door de aanwezigheid van welzijnswerkers meer dan een fysieke speelvoorziening voor kinderen. Het is een plek waar kinderen, ouders en buurtbewoners elkaar ontmoeten, zich ontwikkelen, participeren, hulp krijgen en elkaar ondersteunen.

www.portes.nl

Meedoen in de speeltuin

Spelen, ontwikkelen, ontmoeten

portes

MEEDOEN IN DE SPEELTUIJN

De missie van Portes

Aanwezig en vertrouwd

Portes is aanwezig. Portes is present, herkenbaar, met gezichten voor bewoners, naast en dicht bij de mensen in de straten, buurten en wijken van Utrecht. Daar is Portes geworteld, midden in de samenleving. Portes kent de mensen van jong tot oud, heeft aandacht voor hen en bouwt aan relaties en vertrouwen.

We doen dit om de maatschappelijke participatie van alle wijkbewoners te bevorderen, zowel sterke als kwetsbare burgers.

Samen betrokken

Portes wil dat alle mensen deelnemen aan de maatschappij. Portes weet wat er leeft en kent het maatschappelijke probleem en de maatschappelijke kans. Beide pakt Portes creatief aan samen met bewoners in hun leefomgeving. Eigen kracht van mensen is de kern, iedereen kan zelf meedoen.

Kortom: Portes wil er gewoon zijn voor alle mensen in de buurt.

Inleiding

De eerste speeltuinen in de grote steden van Nederland dateren uit de negentiende eeuw. In Utrecht ontstonden de eerste speelplaatsen in 1920. Speeltuin Bankaplein opende haar poorten op 28 mei 1932 als eerste gemeentelijke speeltuin. Sinds die tijd ontwikkelden de speeltuinen in Utrecht zich tot de unieke plekken die het nu zijn. En nog steeds komen er speeltuinen bij. In Vleuten - De Meern werd op 21 juli 2009 de bouwspeltuin De Albatros geopend.

De keuze van de gemeente Utrecht om de speeltuinen onder het beheer van wijkwelzijnsinstellingen te brengen is uniek in Nederland. Juist de aanwezigheid van welzijnswerkers in de speeltuin zorgt ervoor dat de speeltuinen in Utrecht veel meer zijn dan een fysieke speelvoorziening. De speeltuin is een multifunctionele voorziening voor kinderen van de basisschoolleeftijd en alle mensen om hen heen: ouders, broertjes, zusjes, burens, opa's, oma's, leerkrachten, enzovoort. Een plek die een organisch geheel is van ontspanning, gesprekken, ontmoetingen met andere buurtbewoners, zelfontwikkeling, iets voor anderen betekenen, vertrouwelijkheid, hulp vragen en hulp krijgen.

Dina, moeder van twee kinderen: 'Mijn kinderen spelen veel in de speeltuin en vroeger speelde ik er zelf al. Het was voor mij m'n tweede huis, nog steeds trouwens. Als ik met problemen kom, denken ze altijd met me mee.'

Wat is de speeltuin?

De speeltuin is een plek waar kinderen de ruimte hebben om te spelen en elkaar te ontmoeten in een veilige omgeving.

Hier kan de jeugd doen wat zij zoal doet: spelen, hangen, kletsen, sporten, knutselen en dansen. De speeltuin is in de overvolle stad een belangrijke plek vol fysieke uitdagingen zoals klimmen, rennen, bouwen en sporten.

Aaron (6 jaar): 'We kunnen lekker hard rennen in de speeltuin. Er is ruimte en er zijn geen auto's en scooters.'

De speeltuin is een plek waar kinderen zich ontwikkelen.

Een plek waar je kunt experimenteren en leren. Spelen is onontbeerlijk bij de intellectuele, sociale en motorische ontwikkeling van kinderen. Kinderen

worden van spelen sterker, gezonder, slimmer en zelfstandiger. De speeltuin is een plek waar je als kind uitgedaagd wordt en je grenzen kan opzoeken, waar je vies wordt, waar je valt en weer opstaat, waar je ruzie maakt en het weer bijlegt, waar je invloed hebt op je omgeving.

De speeltuin is een plek waar wordt opgevoed.

De jeugdwerkers in de speeltuin zorgen voor een prettig pedagogisch speelklimaat. Kinderen leren sociale vaardigheden zoals samen delen, omgaan met verschillen en ruzies oplossen. We spreken de kinderen aan op negatief gedrag en we stimuleren en belonen positief gedrag. Ouders hebben steun aan de opvoedingsadviezen en het voorbeeldgedrag van de jeugdwerkers.

De speeltuin is een plek waar buurtbewoners van alle leeftijden komen om elkaar te ontmoeten.

De speeltuin is behalve een speelplek ook een ontmoetingsplek

Jordy (13), die al zijn hele leven in de speeltuin komt: 'Ik ben meer kind aan speeltuin, dan kind aan huis.'

Zeynep, moeder van drie kinderen: 'Als ik een probleem heb, zijn er mensen die me misschien kunnen helpen, mensen die de weg kunnen wijzen. Het maakt niet uit waar het over gaat, je kunt hier overal over praten.'

van buurtbewoners die daar geregeld komen en zich met elkaar verbonden voelen. Zowel kinderen

als volwassenen komen voor een dagelijks praatje of om samen te spelen. Ze geven elkaar steun en ze komen voor elkaar op.

De speeltuin is een leer- en participatieplek.

In de speeltuin kunnen buurtbewoners iets voor anderen betekenen. Vrijwel elke middag zijn vrijwilligers en stagiair(e)s aanwezig die bijdragen aan de speeltuin. Dit is een zeer uiteenlopende groep mensen, onder wie ouders die een handje helpen, scholieren met een maatschappelijke stage, allochtone vrouwen met een taalstage, taakgestraften of mensen in een re-integratietraject. Uiteraard zijn er ook talloze kinderen actief in de speeltuin bij het bedenken, organiseren, uitvoeren en opruimen van alle activiteiten.

De speeltuin is een breed vangnet met een lage drempel.

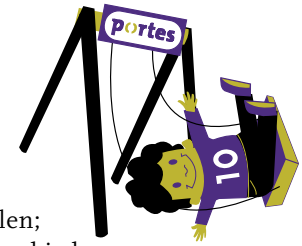
De speeltuin is een veilige haven voor wie het thuis of op straat niet altijd prettig of veilig vindt. Sommigen komen dagelijks even langs in de speeltuin. De speeltuin is voor hen de huiskamer van de buurt. Het is een vertrouwde plek waar mensen je kennen en waar je persoonlijke aandacht krijgt.

De speeltuin is een veelzijdige voorziening

Al met al is de speeltuin een plek met veel verschillende functies en betekenissen en met een veelzijdig karakter. De speeltuin is speels maar ook verantwoordelijk; een formele voorziening, maar ook een warm thuis; er werken professionals die meespelen, maar ook serieus met je praten; de speeltuin is hartelijk, maar voedt je ook op en zo nodig streng; een plek voor kinderen, maar ook voor volwassenen.

Uitgangspunten

- Jeugd is leuk en laat dat zelf graag zien!
- Activiteiten vóór jeugd, ook altijd dóór jeugd.
- Jeugd ontdekt en gebruikt haar talenten.
- Jeugd bepaalt mee.
- Ouders, buurtbewoners en partners worden uitgenodigd om mee te doen.

Doelstelling

Met het speeltuinwerk wil Portes:

- kinderen de ruimte geven om te spelen;
- kinderen ontwikkelingsmogelijkheden bieden;
- een ontmoetingsplek bieden aan kinderen en de mensen om hen heen;
- participatie van kinderen, ouders, buurtbewoners en maatschappelijke partners stimuleren, faciliteren en organiseren;
- signaleren van en reageren op zorgsignalen.

De essentie van de aanpak

In de speeltuin werkt een team van jeugdwerkers, ouders, vrijwilligers en stagiair(e)s. De jeugdwerkers zijn gericht op het creëren van een prettige sfeer. Ze hebben aandacht, ondersteunen bij het oplossen van conflicten, verbinden, zorgen dat mensen elkaar niet in de weg zitten, brengen activiteiten op gang en zorgen voor goed materiaal en goede omstandigheden om te spelen, te ontdekken en zich te ontwikkelen.

In een aantal speeltuinen werken we vanuit de 'Presentiebenadering', ontwikkeld door prof. A. Baart. Belangrijk kenmerk van presentie in deze benadering is dat het werk het ritme van het leven volgt. Het werk is organisch: er wordt niet uit elkaar getrokken wat in het dagelijks leven bij elkaar hoort en dit dwingt regelmatig tot domeinoverschrijding. Het werk zoekt aansluiting bij de leefwereld, de werkvormen zijn alledaags (praatje, grapje, kopje koffie, spelletje). Het werk heeft open doelen en een open agenda, het welzijn van de ander staat centraal. Het werk is trouw en heeft een lange duur; vertrouwen kan en mag langzaam groeien. In het werk ontstaat betekenis en zingeving, er ontstaat een echte menselijke relatie en dat in zichzelf is belangrijk, juist voor de meest kwetsbaren.

Presentie

De speeltuinen van Portes zijn zes à zeven middagen per week geopend. Het hele jaar door is er op vaste momenten een vast team aanwezig. Kinderen komen regelmatig langs en zien de speeltuin als hun plek. Een plek die er altijd is, waar kinderen bekend zijn, dichtbij.

Preventie

Door onze aanwezigheid leren wij de kinderen kennen en zij ons. De jeugdwerkers leggen contact met de ouders die de speeltuin bezoeken. Kleine problemen en grote zorgen komen aan bod, gewoon tijdens het spelen, aan de koffietafel of in een serieus gesprek. Indien mogelijk denken de jeugdwerkers mee over oplossingen. Wanneer zij zich zorgen maken om een kind bezoeken zij de ouders om hierover te praten en samen te kijken naar mogelijke oplossingen. Soms kan een klein steuntje voldoende zijn, soms is er meer nodig. Bij ernstige problemen kennen wij de juiste wegen naar passende hulpverlening. In geval van jongerenoverlast schakelen we het ambulante jongerenwerk of de wijkagent in.

Participatie

De jeugdwerkers stimuleren bezoekers van de speeltuin om zelf een actieve bijdrage te leveren aan de activiteiten. Kinderen helpen mee met de voorbereiding en organisatie van activiteiten. Ze denken mee over nieuwe activiteiten en helpen met opruimen. De jeugdwerkers nodigen kinderen ook uit om deel te nemen aan de kinderraad, het kinderbestuur of de denktank. De speeltuinregels stellen zij samen met de kinderen op. Ideeën en initiatieven die in de speeltuin ontstaan, worden samen met de buurt

Esra (18 jaar) over de speeltuin waar ze vroeger speelde: 'Ook al is het maar tien tellen, er is gewoon iemand die naar je vraagt. Zelfs tien seconden aandacht is heel belangrijk voor een kind.'

uitgewerkt. Ook buurtbewoners en ouders zijn actief betrokken bij de activiteiten. Samen met de netwerkpartners werkt het speeltuinteam aan meer participatie.

Verbinden

De speeltuin verbindt kinderen, volwassenen en organisaties. De jeugdwerkers koppelen ideeën en behoeften van kinderen aan actieve buurtbewoners, stageopdrachten van studenten, vrijwilligersorganisaties en bedrijven. Een mooi voorbeeld is een speeltuin waar we wekelijks met alle buurtkinderen gezond lunchen in samenwerking met de Albert Heijn op de hoek. Ook zijn er bedrijven die vrijwilligerswerk in de speeltuin doen bij wijze van teamuitje. Door dit soort samenwerking worden ieder jaar talloze activiteiten in de speeltuinen mogelijk, zoals een sportdag, overnachten in de speeltuin, vakantieprogramma, festival, een sponsoractie voor een nieuw klimtoestel, 5 meifeest, schaatsbaan of de sinterklaasviering.

De werkomgeving van de speeltuin

Het speeltuinteam werkt vanuit een brede welzijnsorganisatie voor de buurt en de bewoners. Portes heeft met al haar beroepskrachten en het relatienetwerk van vrijwilligers, jonge en oude bewoners, instellingen en de overheid een geweldig sociaal kapitaal. Dat netwerk van mensen die weten wat er speelt, is voor de buurt van groot belang.

Het speeltuinteam werkt samen met professionals uit verschillende disciplines en organisaties zoals jongerenwerk, kinderkwerk, onderwijs, politie en woningcorporaties. Het team sluit zich aan bij aanwezige buurtteams en werkt samen in de veiligheidsketen.

In de speeltuinen sluiten we aan bij de brede scholen in de wijk en stemmen af met projecten rond democratisch burgerschap

8

die op de basisscholen plaatsvinden. Een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van het pedagogisch klimaat van de speeltuinen is dat Portes in samenwerking met de brede scholen en de gemeente Utrecht actief meewerkt aan het programma De Vreedzame Wijk, dat zal leiden tot één gedeelde pedagogische aanpak in de stad. Kern van het programma is een positieve benadering van de jeugd, het geven van een stem aan de jeugd en democratische burgerschapsvorming.

De speeltuin in de praktijk

In de speeltuin werken de speeltuinwerkers niet volgens een vaste routine. De dag vormt zich afhankelijk van wie er zijn en wat de kinderen willen.

De dagelijkse gang van zaken

De dag start meestal met een kort overleg met de vrijwilligers en stagiair(e)s die er die dag zijn. Het speeltuinteam maakt met iedereen die binnenkomt even contact. Zien en gezien worden is daarbij belangrijk. De kinderen zoeken zelf een speelplek en speelkameraadjes. Als het spelen niet vanzelf op gang komt, biedt het speeltuinteam speelmogelijkheden en activiteiten aan. Ook zorgen ze dat nieuwe kinderen kennismaken met kinderen die vaak in de speeltuin spelen. De jeugdwerker speelt een bemiddelende rol, met name bij ruzies, agressie of uitsluiting.

Op vaste momenten organiseren de speeltuinwerkers een grotere activiteit, bijvoorbeeld knutselen of een gezamenlijk spel. Met deze activiteiten leren de kinderen nieuwe technieken en speelmogelijkheden. Ook is het een moment waarop een groot deel van de kinderen in de speeltuin samen speelt.

Iedere speeltuin heeft zo zijn eigen traditie voor bijzondere activiteiten, zoals uitjes, feestjes en sportdagen. Ouders of buurtbewoners zijn hierbij regelmatig initiatiefnemer, medeorganisator

9

en medebegeleider. Tijdens de schoolvakanties organiseren de jeugdwerkers met de kinderen bijzondere vakantieactiviteiten of samen met buurtbewoners een groter evenement.

In de dagelijkse praktijk van de speeltuin betrekken de jeugdwerkers de kinderen, ouders en overige vrijwilligers bij zowel de dagelijkse werkzaamheden zoals afwassen of koffiezetten, als bij grote activiteiten zoals een straatfeest of een sportdag. Hierbij wordt steeds gezocht naar de balans tussen wat deze specifieke bezoeker aan talenten in huis heeft en wat op dat moment nodig is in de speeltuin. Veel kleine werkzaamheden worden spelenderwijs opgepakt door bezoekers, zoals scheidsrechteren bij een potje voetbal of limonade inschenken voor de kinderen. Grotere activiteiten vragen vaak meer ondersteuning door de jeugdwerkers.

10

'Tante Maggie'

In de paar maanden dat Marga vrijwilliger is in de speeltuin, is ze een bekend gezicht geworden in de buurt. Voordat ze in de speeltuin kwam, kende ze alleen wat mensen uit het park waar ze haar honden uitlaat. Nu noemen kinderen uit de buurt haar liefkozend 'tante Maggie'. Ook heeft ze veel moeders leren kennen. 'Je merkt dat moeders met je gaan praten over hun problemen. Ik vind het leuk dat ze me in vertrouwen nemen.'

De speeltuin geeft Marga een doel in haar leven. 'Het heeft zin, omdat ik wat voor de kinderen kan betekenen. De hele dag puzzelen is ook niks.'

Op het gebied van pedagogisch handelen heeft de jeugdwerker een voorbeeldfunctie naar ouders. Zij kijken vaak als het ware de kunst af bij de jeugdwerkers. Regelmatig maakt de jeugdwerker een praatje met ouders waarin ze het gedrag van de kinderen bespreken en tips uitwisselen hoe hier mee om te gaan.

De speeltuinwerkers maken de hele dag door contact met bezoekers van alle leeftijden. Zij kijken goed naar de sfeer en activiteiten in de speeltuin. Ook heeft de jeugdwerker een rol in het

11

signaleren van (dreigende) problemen bij kinderen. Het team is daarop getraind. Zij bieden een luisterend oor als kinderen hun verhaal kwijt willen. In overleg met de ouders zoeken zij naar passende oplossingen of helpen ze bij een doorverwijzing.

De jeugdwerkers sluiten de dag af met een nabespreking in het team. Zij bespreken wat de volgende keer beter kan en geven zo nodig signalen door over veiligheid, zorg en participatie aan andere disciplines. Als zich een incident met een kind heeft voorgedaan, zoeken zij de ouders thuis op om dit te bespreken. Alle bijzonderheden, signalen en vervolgacties komen in een logboek zodat alle collega's op de hoogte zijn. De gegevens uit het logboek worden ook gebruikt voor de rapportages aan de subsidiegever.

Openingstijden

De meeste speeltuinen zijn zeven middagen in de week geopend en in de vakanties de hele dag. Actuele openingstijden staan op onze website: www.portes.nl/jeugd.

Veel speeltuinen hebben afspraken met scholen over gebruik van de speeltuin tijdens schooltijd, bijvoorbeeld voor tussenschoolse opvang. Er zijn ook speeltuinen waar een kinderdagverblijf op het terrein gevestigd is.

De binnenruimten van de speeltuin worden buiten de openingstijden gebruikt door bewonersgroepen. In de avonden zijn er soms 'tienerhuiskamers'.

Maatschappelijke opbrengsten

In 2009 bezochten op een zomerse dag gemiddeld 740 kinderen per dag de 9 speeltuinen van Portes. De kinderen krijgen de gelegenheid om veilig, zowel fysiek als sociaal, al spelend met elkaar in contact te komen en elkaar te ontmoeten. Daarbij leren en trainen ze spelenderwijs aanvaardbaar en doeltreffend sociaal gedrag.

De speeltuin bevindt zich op de grens tussen verschillende werelden. Een speeltuin verenigt, mengt en integreert en is dus voor bezoekers (zowel kinderen als volwassenen) en voor de buurt meer dan een vrijetijdsbesteding alleen. In de afgelopen jaren heeft de speeltuin als gemengde buurtvoorziening zijn maatschappelijke betekenis bewezen.

De speeltuin is een veelzijdige voorziening waar ontspanning, een gesprek, ontmoeting met andere buurtbewoners, iets voor anderen betekenen, vertrouwelijkheid, sociaal leren, participeren, hulp vragen en krijgen een organisch geheel vormen.

De Speeltuinen van Portes

Utrecht Noordwest

- Speeltuin De Duizendpoot, Spijkerstraat 20
- Speeltuin Noordse Park, Lagenoord 28a
- Speeltuin De Speelboom, Hortensiastraat 4
- Speeltuin De Watergeus, Boisotstraat 21

Utrecht Zuid

- Speeltuin Fort Luna, Oude Liesbosweg 40
- Speeltuin De Kameleon, Verlengde Hoogravenseweg 37

Utrecht West

- Speeltuin Bankaplein, Billitonstraat 7

Utrecht Vleuten - De Meern

- Bouwspeeltuin De Albatros, Moerasvaren 28, Vleuten
- Bouwspeeltuin De Balije, Augustusweg 30, De Meern

Postadres

Portes
Postbus 6045
3503 PA Utrecht

Bezoekadres

Malakkastraat 6
3531 HM Utrecht

Telefoon secretariaat

030 291 71 55
www.portes.nl

Uitgave: ©2010 Portes, Utrecht

Productie: Concern/Schoenmakers

Communicatie-projecten

Grafisch ontwerp: Firmato/Marlies Out

Druk: Bejo druk & print

In deze reeks verschijnen brochures over de aanpak en methodiek die Portes volgt bij haar activiteiten:

- De beweegmakelaar
- Jeugdparticipatie
- Meedoen in de speeltuin
- Meedoen op Straat
- Sociaal Makelaar